

Leerlijn Handicapbeleving

Handleiding voor het gebruik van

Implementatie leerlijn

Een handleiding voor scholen voor kinderen met een handicap met handvatten voor het stimuleren van een reële beleving van de handicap met nadruk op de mogelijkheden.

2006 - 2010

Werkgroep handicapbeleving

- Anja van der Meulen: Maatschappelijk werker Reade, locatie: Mytyl-Tyltylschool Amsterdam
- Annelies Bannenberg: Revalidatie Psycholoog Reade, locatie: Mytyl-Tyltylschool en de Noteboomschool Amsterdam
- Esther Niemans: School Psycholoog Mytyl-Tyltylschool Amsterdam
- Femke Soethoudt: Orthopedagoog Mytyl-Tyltylschool Amsterdam
- Irina Taekema: Interne Begeleider Mytyl-Tyltylschool Amsterdam

Inhoudsopgave

1. Implementatie leerlijn.....	3
1.1 Implementatie traject.....	3
1.2 Doelen implementatie.....	3
1.3 Hoe implementeren:.....	3
1.4 Hoe verder	4

1. Implementatie leerlijn

De leerlijn handicapbeleving kan een waardevol product zijn binnen een school om met kinderen van allerlei leeftijd- en niveaugroepen bezig te zijn met het onderwerp handicapbeleving binnen klassenverband. Een nieuw product vraagt echter om een zorgvuldig geplande implementatie om de kans van slagen zo groot mogelijk te maken. Het is belangrijk, zo hebben wij op de Mytyl-Tyltyschool ervaren, om voldoende uren beschikbaar te hebben om de klassenleiding goed te kunnen ondersteunen en begeleiden bij het opzetten van de lessen rond dit thema. Het geheel zou als een project kunnen worden beschouwd met één a twee personen in een (voor)trekkersrol. Hieronder staat globaal beschreven hoe dat is gebeurd op de Mytyl-Tyltyschool, hetgeen als inspiratie kan dienen voor andere scholen.

1.1 Implementatie traject

Door: bijvoorbeeld orthopedagoog, psycholoog, intern begeleider, maatschappelijk werker.

Iemand die de leerkrachten weet te enthousiasmeren. Degene heeft inzicht in het proces van handicapverwerking en het belang van de pijlers daarin.

Tijdsspanne: 1 schooljaar intensief, daarna levend houden. Eventueel het levend houden (deels) overdragen naar intern begeleiders.

Tijdsinvestering: afhankelijk van de mogelijkheden, het best werkt om de voortrekker hiervoor wel een vaststaand aantal uren te geven.

De leerlijn handicapbeleving is een stuk aan de hand waarvan leerkrachten met hun klas aan de slag gaan met handicapbeleving. De leerlijn bestaat uit een algemeen gedeelte, waarin o.a. visie, informatie over zelfbeeld, gespreksvoering, pedagogische houding en fasen in handicapbeleving naar voren komen. Vervolgens worden de pijlers verder uitgewerkt met stukken over de ontwikkeling van lichaamsbesef en ik-besef en het ontwikkelen van kunnen praten over emoties. Daarnaast wordt per bouw aangereikt: een stuk over wat er speelt in die fase, een stuk met suggesties wat je kan doen met de klas en een stuk over materialen die gebruikt kunnen worden bij het thema. Tenslotte zijn er verschillende bijlagen bij de leerlijn met lessuggesties, een lijst boeken, een lijst materialen, een uitgebreide lijst websites etc. Onderdeel van de leerlijn is het 'Ik-boek' in zijn verschillende versies.

1.2 Doelen implementatie

Toen de leerlijn was ontwikkeld op de Mytyl-Tyltyschool Amsterdam is er een plan gemaakt voor de implementatie van de leerlijn in de hele school. Deze implementatie had verschillende doelen:

Leerkrachten informeren over dit thema en bewust maken van wanneer dit thema speelt in de eigen klas, door de dag heen. Leerkrachten enthousiasmeren hiermee aan de slag te gaan, met behulp van de leerlijn handicapbeleving, met bestaande materialen en lessen en door hun eigen creativiteit aan te spreken.

Zorgen dat de leerlijn handicapbeleving door de school en door de jaren heen een levend document blijft dat gebruikt wordt en niet in de kast blijft staan.

1.3 Hoe implementeren:

De leerlijn is per bouw geïntroduceerd en daar is een blok van zo'n zes weken voor uitgetrokken. In deze zes weken is het volgende gedaan:

- **Voorbereiding.** Aankondiging van het gaan werken met de leerlijn, uitdelen van de mappen en de vraag om de themavergadering voor te bereiden.
- **Voorbereiding themavergadering:** de klassenleiding leest het algemene gedeelte en het gedeelte over de eigen bouw. Voorbereidend werk bestaat uit het meenemen van vragen en het van te voren al uitkiezen van twee lessuggesties die aanspreken, plus het bedenken van een eigen derde lessuggestie.
- **De Themavergadering.** Thema-bouwvergadering met leerkrachten, assistenten en intern begeleider, waarin een toelichting wordt gegeven op de leerlijn. Er wordt uitleg gegeven over de thema's die in die bouw in ieder geval aan de orde moeten komen. Er wordt besproken welke vragen er zijn en

welke lessuggesties mensen zelf hebben bedacht. Ook wordt besproken hoe het thema buiten de lessen naar voren kan komen. Er is ruimte voor discussie en het delen van ervaringen. Doel: sensitiviteit ontwikkelen voor het thema handicapbeleving en de pijlers, zodat klassenleiding momenten herkent die ingang kunnen zijn tot gesprek of bewustwording. Thema's rondom handicapbeleving die leerkrachten tegenkomen worden uitgewisseld. Hoe ga je daarmee om? Vaak zijn er geen pasklare antwoorden, maar is het goed om erover met elkaar in gesprek te gaan.

- **Aan het werk in de klas.** Leerkrachten wordt gevraagd om elke week een uur, of twee keer een half uur, actief met het thema handicapbeleving aan de slag te gaan in een les. Daarnaast wordt gevraagd om te kijken hoe zij het thema kunnen laten terugkomen in andere lessen en de rest van de dag. Wat kan je doen aan houding, dingen benoemen, zelfstandigheid stimuleren, leren hulp vragen, besef van wat het kind kan stimuleren etc. Leerkrachten krijgen individueel een à twee gesprekken waarin wordt gekeken hoe het werken met het thema handicapbeleving gaat en waarin concrete plannen worden gemaakt voor verdere lessen. Er wordt, indien gewenst, in de klas een keer meegekeken, eventueel meegedaan, bij een les over handicapbeleving. Dit wordt nabesproken met de leerkracht.
- **Evaluatie en voortgang.** Na zes weken wordt er opnieuw een thema-bouwvergadering gehouden waarin ervaringen worden uitgewisseld. Doel: sensitiviteit voor het thema handicapbeleving wordt nogmaals vergroot. Leerkrachten horen van elkaar wat methodes zijn die werken. Leerkrachten weten wat er komende jaren van ze verwacht wordt. Thema's rondom handicapbeleving die leerkrachten tegenkomen worden uitgewisseld. Hoe ga je daarmee om? Belangrijk is om het hele proces geleidelijk over te dragen naar de intern begeleiders, zij zijn de meest aangewezen medewerkers binnen de school om op lange termijn zicht te houden op de leerlijn.

Naast bovenstaande, is er in het eerste jaar op de Mytyl-Tyltylschool aandacht besteed aan het volgende:

- Een ouderavond over handicapbeleving waarin verteld werd hoe dit onderwerp op school wordt behandeld.
- Overdracht naar en overleg met de intern begeleider.
- Aanpassen van de leerlijn n.a.v. de feedback uit de klassen.
- Informeren en inzetten revalidatieteam in een themavergadering voor therapeuten.

1.4 Hoe verder

Na de implementatie wordt er per jaar het volgende gedaan op de Mytyl-Tyltylschool om de leerlijn onder de aandacht te houden van de medewerkers:

- Per bouw een themavergadering waarin dieper wordt ingegaan op een onderwerp dat in die bouw speelt waarin extra informatie en uitwisselen centraal staan (Voor deze themavergadering worden leden uit de werkgroep handicapbeleving nog ingezet.)
- Per bouw wordt een lesblok aangewezen waarin de handicapbeleving extra aandacht krijgt. Er kan een samenhang zijn met een thema dat in die bouw in die periode ook al aandacht krijgt.

Intern begeleiders begeleiden leerkrachten bij het gebruik van de leerlijn en houdt ze alert. In het klassengesprek komt dit onderwerp standaard langs.